

Seznamte se: Střední Asie ...

Co vlastně víme o Střední Asii a středoasijských státech? Snad, že je to daleko. Z doby Sovětského svazu středoasijské republiky splývají a umísťují se „někde tam v Rusku.“ I názvy států jsou hodně podobné - Kyrgyzstán, Kazachstán, Turkmenistán, Tadžikistán, Uzbekistán. Samá stany. Všechny země jsou ale úplně jiné a také dost podobné - Kazachstán je největší (rozlohou je devátý na světě) a je to step a poušť. V létě horka, v zimě mrazy. V tom si je podobný s Turkmenistánem, kde jsou ale v létě horka větší a v zimě mrazy menší.

Kyrgyzstán má hory a tím si je podobný zase s Tadžikistánem. Jen lidé se mezi sebou nedomluví - Tadžikové jsou ve Střední Asii osamoceni - na rozdíl od ostatních jazyků, které jsou turkické, patří tadžičtina mezi jazyky indoevropské a je tedy vzdáleným příbuzným i češtiny nebo slovenštiny. Příbuzenství je to hodně vzdálené a rozhodně nečekejte, že v Tadžikistánu vystačíte se svojí mateřštinou. Vždyť němčina nebo francouzština jsou také indoevropské jazyky a jisté rozdíly v řeči přece jen patrné jsou.

A pak je tu Uzbekistán. Tady je od všeho trochu - trochu stepí a pouští, trochu hor, trochu úrodné půdy, získané vytvořením zavlažovacích kanálů na řece Amudarje (díky tomu zase vysychá Aralské jezero, protože většina vody z Amudarji zůstane ve stepi a do Aralu se nedostane), velké nerostné bohatství (ne tak velké jako v Kazachstánu, ale přesto stačí) a bohatství historických památek. V tom je Uzbekistán ve Střední Asii asi jedničkou, protože dlouhou a bohatou historií se ostatní státy příliš chlubit nemohou.

Všechny státy jsou velice mladé - poprvé se objevily na mapě po rozpadu SSSR v roce 1991. Že státy vzniklé z bývalé Jugoslávie jsou ještě mladší? Nebo Česká republika, která vznikla až v roce 1993? Ano, ale všechno to jsou státy, které už v dávné nebo méně dávné době samostatnými státy byly. Ve Střední Asii je to jinak. Všechny státy získaly samostatnost poprvé v celé jejich historii a v hranicích načrtnutých zhruba ve 30. letech 20. století v moskevském ústředí. A hranice je to hodně podivná - někde se klikatí, zamotává a jen na podrobných mapách poznáte, kde začíná třeba Tadžikistán, kde je ještě Uzbekistán a kde už Kyrgyzstán. Jinde (mezi Uzbekistánem a Kazachstánem) je hranice přesně podle pravítka. Důkladně jsou země promíchány národnostně - v Kazachstánu teprve nedávno počet Kazachů přesáhl počet Rusů, ale stále jejich počet nedosahuje ani poloviny všeho obyvatelstva.

V každém státě jsou početné menšiny ostatních středoasijských národů, ale také národů, které se sem dostaly, často se ani neví jak.

U Rusů a Ukrajinců je to vcelku jasné - vedoucí pracovníci sem byli posíláni v sovětských dobách a tvořili „smetánku“ hlavně ve městech. Němce odstěhoval do Střední Asie Stalin, ale kromě nich tady najdete Ujgury, Dungany, Tatary, krymské Turky, Korejce a desítky dalších národností. Někteří z nich se snaží nezapomenout na své kořeny, ale někteří už svoji národnost mají zapsanou jen v „pasportu“.

Jazykem Střední Asie je ruština a rusky se domluvíte téměř všude. Pouze na venkově při setkání se staršími lidmi mohou nastat problémy, ale většinou se hned najde někdo, kdo pomůže s překladem. Ve všech státech se používá azbuka, jen s jednou výjimkou - v Uzbekistánu je zavedena latinka, která by měla do roku 2022 azbukou zcela nahradit. Všude se už přelepují staré cedule a obyvatelé se učí města v latině. Takže - už ne Uzbekistán, ale O'zbekiston, už ne Taškent, ale Toshkent. Všechny úřední tiskopisy jsou ale stále v ruštině nebo v uzbečtině psané azbukou.

A Střední Asie je také trochu exotika. Jsou tu pouště a oázy, velbloudi kolébající se jako koráby sloužící svým pánům v barevných chalátech a malých vyšívaných čepičkách, jsou tu hory, nepřístupné a

vysoké hory, horské pastviny a pastevci v jurtách. Pohledem na zaparkovaný automobil před jurtou se ovšem zase dostanete z exotiky do současnosti.

Ne, nemůžeme po Střední Asii chtít, aby zůstala stejná jako v dobách, kdy po Hedvábné stezce jezdily kupecké karavany. Navíc většina středoasijských států má ke vzdálené Evropě mnohem blíže, než k sousední Číně nebo nedaleké Indii. Ve večerních zprávách mají mnohem víc prostoru události z Evropy, než od asijských sousedů.

Cesta do Střední Asie ale bude mít pořád nádech dobrodružství. Tak to bylo hodně dávno a je to i teď.

Amansyzdy - Vítejte v Kyrgyzstánu

Hory, hory, hory - to je Kyrgyzstán. Kungej Alatau, Terskej Alatau, Urta tau, Naryn tau, Kašgar tau. Pastevci v jurtách, stáda koní, krav ovcí a koz na pastvinách, kde i v létě užijete teplý svetr - právě to je Kyrgyzstán. Je tu ale také Ferganská nížina se silným žhavým sluncem. Z jeho paprsků vyrůstá bohatství Střední Asie - bavlna, tabák, rýže. Bohatá úroda ovoce a zeleniny - i to je Kyrgyzstán.

Přilet do Kazachstánu

Letadlo do Alma-Aty přiletělo přesně. 1,20 hod. ráno. Nejdříve ukázat pasy, pak celní kontrola. Ukažte vaše peníze. Celnice přepočítává dolary a dává si do kapsy padesátku. Můžete jít. Chceme si stěžovat, ale celá parta je dobře sebraná. Chcete si dělat nepříjemnosti? Raději jdeme. Vidíme, že peníze jsou nenávratně pryč. Rozhlížíme se kolem a zdaleka nejsme okradeni sami. Rodina za námi se nemůže ubránit slzám. To na celnici nedělá žádný dojem. Peníze ano. Odcházíme a ještě v chodbě se na nás vrhnou taxíkáři: Autobusy už nejezdí a s námi to máte do města za padesát dolarů. Dobře, slevíme, stejně se bez nás odsud nedostanete. Zachránil nás mechanik Lufthansy, který s námi přiletěl. Za chvíli pro něj přijede auto a můžeme jet s ním. Zavezl nás až před hotel. Příjemný pobyt!

Jdeme zkusit, zda z nás v půl čtvrté ráno budou mít na recepci radost. Kluk, kterého jsme probudili, se sice na nás chvíli nechápavě díval, ale hned začal vyplňovat papíry. „A platit budete čím?“ Máme jen dolary, ani jeden kazašský tenge. „V dolarech platit můžete, ale je to dražší. Pošlu s vámi ostrahu, přes ulici je směnárna, mají otevřeno pořád.“ Chlapík v černé kombinéze vypadá jako z filmu, ale doprovod asi není úplně zbytečný. Na většině míst v Alma-Atě nefunguje veřejné osvětlení a noční procházka by mohla skončit úplně jinak, než bylo v plánu. „Před rokem se vracel jeden Rus do hotelu a někdo ho přepadl. Přišel celý zakrvavený a samozřejmě bez peněz. Ale Alma-Aty se bát nemusíte. Přes den je úplně bezpečno, jenom pozor na kapsáře,“ radí náš strážce. Měníme dolary a zpátky do hotelu. Konečně klid. Unaveni jsme, ale hned usnout nejde. Zážitků máme za těch několik hodin pobytu v Kazachstánu až až. Ráno si můžeme pospat a vyrážíme do města.

Alma-Ata (Otec jablek) přestala být hlavním městem Kazachstánu teprve nedávno a i název prezident změnil na Almaty. Pořád ovšem zůstává největším i nejvýznamnějším městem a mluví se o ní jako o „jižním hlavním městě.“ Hlavním městem se stala Akmolá - Bílá mešita, ovšem také i Bílý hřbitov. Aby se prezident vyhnul pošklekům, že se přestěhoval na hřbitov, Akmolu přejmenoval na Astanu a to znamená Hlavní město.

Pokud jedete do Alma-Aty obdivovat historické památky, určitě se nevyhnete zklamání. To neznamena, že není na co se dívat. Město leží v rovině uprostřed hor se stále zasněženými vrcholky. Nedaleko je areál zimních sportů Čembulak a stadion Medeo, kde dříve padaly rychlobruslařské

rekordy. Na Medeo jezdí autobusy, ale s dopravou je to v Alma-Atě trochu složitější. První problém je sehnat mapu. Mapy jednoduše nejsou a jsme rádi, že z našeho hotelu máme alespoň okopírovaný pláněk města na jednom listu A4. Jak jezdí autobusy nebo trolejbusy, to na plánek není, ale můžeme se doptat.

Městskou dopravu provozuje město, ale je zde ještě spousta autobusů, které provozují soukromníci. Od města si koupí živnost řekněme na linku 63 a můžou jezdit. Vyhláška říká, kolik maximálně mohou od cestujících vybírat a každý má za oknem napsáno, za kolik tedy jezdí - od 20 do 35 tenge. Cesta není závislá na kvalitě dopravního prostředku, ale jen na tom, jakou cenovku řidič na okno vylepí. A svázt se můžete jak v předválečných autobusech, ve kterých si musíte pořád držet hlavu, protože při každém výmolu narážíte do střechy, tak i v úplně nových mikrobusech s klimatizací.

na autobus k Medeo čekáme už půl hodiny a pořád nic. na zastávce zastavuje auto a řidič nabízí svezení: „Nečekejte na autobus, za 300 tenge vás svezu až na Čembulak.“ To je další rozšířený způsob dopravy ve městě. Řidiči zastavují na autobusových zastávkách, řeknou kam jedou a kdo má společnou cestu, nasedá. Příspěvek na benzín je skoro stejný, jako cena za jízdenku. Protože právě přijíždí autobus, svezení „taxíkem“ odmítáme, i když se dostaneme jen na Medeo.

Začíná pršet a v horách nad městem je i mnohem větší zima. Stadion Medeo už má asi svá nejlepší léta za sebou, ale pořád je to pojem. Všichni Kazaši v Alma-Atě se vás budou ptát, jestli už jste Medeo navštívili.

Kolem silnice jsou zábrany proti sněhu a umělá koryta kvůli vodě při tání sněhu nebo při velkých deštích, aby dole ve městě nebyly povodně.

Dál do hor nemá smysl chodit, protože stejně není nic vidět a ten déšť také příliš chuti k cestování nedodá. Další autobus má jet až za půl hodiny a před deštěm není kam se schovat.

Před nepřízní počasí nás zachránil výrobce košťat, který nám poskytl střechu nad hlavou ve svém domečku, kde měl jen postel a košťata.

Zpátky do města jedeme kolem bývalého prezidentského paláce. Budovy vidíme dvě a ptáme se, ve které prezident přebýval. Staršího pána tím jen rozčílíme: „Jen se podívejte, starý palác nestačil, prezident potřeboval na Náměstí republiky jiný. Ani ten mu nebyl vhod a nechal postavit vedle nový. Ve starém teď sídlí almatinský starosta – akim. V novém paláci se také prezident dlouho neohřál a přestěhoval se do Astany. A to všechno za naše peníze. Darebáci.“ Z podnětu prezidenta se začala stavět i nová mešita, která byla dostavěna v roce 1999. Na tu už ovšem přišly peníze ze zahraničí. Potěšitelný je volný přístup, na rozdíl od mešit v arabském světě. Boty ale musíte nechat venku.

K mešitě se stahují žebráci a invalidé z celého města, protože dávat almužnu je jeden z pilířů islámu. Před vchodem je dobré se rozběhnout a zastavit se až v mešitě, jinak nestačíte odmítat natažené ruce prosebníků.

Protože ve městě je i hodně Rusů, nechybí ani pravoslavné kostely a některé z nich jsou jak přenesené z nějakého ruského městečka.

Z mešity je to jen kousek na Zelený bazar, kde je pestrý výběr nejrůznějších dobrot. Přejete si koňské maso? Krásně prorostlé a čerstvé. Nebo kousek skopového? Z mladého berana a čerstvé. I když je v kryté části bazaru čisto, chybí chladničky a to dělá své. Když už maso nemá žádoucí barvu, prodavač je trochu ořízne a má na prodej zase krásný čerstvý kousek. Kdo tíhne k vegetariánské stravě, přijde si také na své – čerstvá zelenina i ovoce, sušené ovoce z Uzbekistánu, Íránu a Indie a obrovské množství zeleninových salátů. K mání je také velbloudí i kobyli mléko.

U prodavačů sušeného ovoce jsme pořád dostávali na ochutnávku vybrané kousky, ovšem pod podmínkou, že se s prodavači vyfotíme. Kdybychom měli všem vyhovět, tak vezme za své celá naše zásoba filmů. Když prodavači viděli, že máme i kameru, nadchlo je to ještě víc, protože se hned po natočení mohli prohlédnout.

Za chvíli bylo po legraci, přišel policajt, koulel očima a že se na bazaru nesmí ani fotit, ani filmovat a ať s tím dáme hned pokoj. S tím focením si to asi vymyslel, ale už jsme záznamů měli dost, tak jsme foťák i kameru schovali.

Na ulici se opékají šašliky a je na výběr hovězí, drůbeží nebo skopové. Prodavač má napíchané maso na drátku, zákazník si ukáže, který kousek se mu nejvíc zamlouvá, prodavač foukne do žhavých uhlíků a začne opékat. Zákazník si buď počká, než se šašlíček opeče, aby si ho nechal zabalit do pytlíku, nebo se posadí a za chvíli má opečené kousky na talíři, nejčastěji s nakládanou cibulí a chlebem.

Nejlepší a také nejdražší je skopové. Maso chutná výborně, ovšem pozor – tuk je na rukou cítit ještě dlouho. Mastné ruce si neotírejte do kalhot, ukrutně to zapáchá (stačí se jen malinko pobrayndat. Na zapití je pivo, ale musíte nejprve vyzkoušet, zda je láhev aspoň trochu chlazená. Pivečko nám zachutnalo a v další ulici se pokoušíme o repete. Bereme láhev, je obstojně vychlazená, ale už jsme si nevšimli, že v lahvi není pivo, ale „kvas“. Možná by to špatné pití nebylo, pivo je ovšem pivo a kvas už nechceme.

Pomalů jdeme na autobusové nádraží, odkud je plánovaný odjezd na desátou večer. Čekáme a čekáme, už je deset pryč a autobus nikde. Konečně přijíždí, za oknem má napsáno Issyk-kul, hrneme se dovnitř, ale ouha – autobus, který přijel není ten, který měl odjíždět v deset; ten který přijel, měl odjíždět už v půl desáté. Náš autobus přijel až v půl jedenácté a to se do něj snažili nacpat zase ti, kteří měli jízdenky právě na těch půl jedenácté. To jsem si ovšem nemohli nechat líbit a všichni, kteří jsme měli odjíždět v deset, jsme se začali tlačit do dveří. Ostatní začali nadávat řidiči, co to je prý za pořádky, řidič se jim všechno snažil vysvětlovat, ale za chvíli rezignoval a jen se díval, jak se autobus zaplňuje, místenky, nemístenky.

Naštěstí přijel autobus ještě jeden, tak jsme se krásně do obou vozů poskládali. Pohodlí jsme si moc neužili, v autobusu bylo málo místa na nohy a ještě si naši spolupasažéři sklopili sedačku jak to jen nejvíc šlo a my jsme se už skoro nemohli ani hnout. Kdyby šlo aspoň spát, ale řidič každou chvíli zastavoval, tak ani z toho spaní moc nebylo.

Hranice do Kyrgyzstánu jsme přešli ve dvě ráno a na celnici to bylo úplně v pohodě, jenom mávli a jelo se dál, ale zase jen chvíli, protože jsme zase každou chvíli zastavovali a ksyž už jsme se rozjeli, tak jsme jeli pomalu, protože silnice byla samá díra.

Chvilími jsme si říkali, jestli jsme k Issyk-kulu neměli jít z Alma-Aty pěšky. Přes hory je to prý asi 70 nebo 80 kilometrů a celou cestu se musí jít po svých. Místní znalci říkali, že za jeden den je možné k jezeru dojít.

Autobus k jezeru nemůže a musí je objíždět. Proto také trvá cesta celou noc. Ráno v 7 jsme už u Issyk-kulu, jezero ovšem pořád vidět není, jelikož jedeme někde v písku. Teď už je to úplně jasné, řidič zabloudil, úzká cestička, kterou si vybral, se už úplně ztratila, takže zpátečka. Naštěstí byli v autobuse rekreanti, kteří k Issyk-kulu jezdí každým rokem, tak šoferovi poradili co a jak.

A teď co my, kde prý jako budeme vystupovat. Tak to opravdu nevíme a ptáme se spolucestujících, zda by mohli něco doporučit.

Co takhle třeba tábor v Bastěri? Pojdte s námi, nabízí několik Kazachů, do tábora Kazašské univerzity. Jezdíme sem každým rokem.

Necháváme se přemluvit. První dojem není nejlepší, budovy, chatičky i vybavení už zdaleka nejsou nové. Fasujeme polštáře a deky, vyplňujeme formuláře a musíme žádat ředitele, jestli nás v táboře nechá, tak tam píšeme, že je nám Kazašská státní univerzita sympatická a že tedy doufáme, že nás v táboře na pár dní nechají.

Koupelny jsou před chatičkami a je to vlastně jen pár umyvadel. Možná trochu spartánské podmínky, ale když se zabydlíme, už se vše zdá útulnější. Jen ty záchody. Sice splachovací, ale model Asie: díra v betonu a dvě šlapátka. Navíc jednotlivé záchody nejsou nijak oddělené.

Z tábora je k jezeru Issyk-kul jen kousek. V překladu to znamená horké jezero. To se ovšem nesmíte nechat zmást. Vůbec není horké, na náš vkus i trochu studené. Horké se mu říká proto, že v zimě nikdy nezamrzá a to je při nadmořské výšce 1 600 m rozhodně neobvyklé. Možná to má na svědomí velká hloubka kolem 600 m, protože hodně hluboká jezera nestačí přes zimu zamrznout. V Evropě a Asii je hlubší jen Kaspické moře a Bajkal. I samotné jezero je docela velké – délka 150 km, šířka 300 km. Známější Aralské jezero v Kazachstánu je sice asi desetkrát větší, ale vody má Issyk-kul dvakrát víc. Voda je téměř neznatelně slaná a léčivá. Má desinfekční účinky, říkají dvě Kazašky. Kdo ji kloktá, ani si nemusí čistit zuby. Při pohledu na jejich zlatý chrup přece jen zůstaneme u zubní pasty.

Zobrazeno: 16 x

From:

<https://cesty.in/> - **Cestovatelské stránky**

Permanent link:

https://cesty.in/seznamte_se_stredni_asie

Last update: **2024/05/30 18:51**

